

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena:
 Na celý rok --- 4.— koruny.
 Na pol roka --- 2.— "
 Na štvrt' roka --- 1.— "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor:
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 páp. komorník.
 Za vydanie zodpovedný
JÁN MOLNÁR, prälát

Redakcia a vydavateľstvo:
 Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám
 sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin
 ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify.
 Rukopisy sa nazpak nedávajú.

Boj proti válečnej úžere.

Napísal: **Karol Huszár**, krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany okresu šárvárskeho.

Najsmutnejším objavom svetovej vojny je to, že čo pre jednu čiastku spoločenstva je žiaľ, ronenie slz a zármutok, to pre druhú čiastku je majetnosť, veľký ošoh a bohatstvo.

Keby celý náš spoločenský život zariadený bol na mravnom základe, vtedy hrozné farchy týchto obetivostí plných časov, nielen rovnako, lež pomerne, treba by bolo podeliť. Tomu ale neni tak.

Kým zárobok chlieb dorábajúcej triedy poľných hospodárov na rozkaz štátu obmedzený je pevnými hradbami, zatiaľ kupci, bankári, fabrikanti, mlyny v hospodárskom súbehu takmer úplne slobodno môžu zarábať, potraviny a všetko zdražovať a kšefty robiť.

Kresťanská ľudová strana dopodrobna dokázala v parlamente, že banky, ktoré prehrňajú sa v nepočítaných millionoch, ešte nikdy nemaly tak hojnej žatvy, ako v terajšej dobe hrozného krviprelievania. Každý vie, že jednotliví sprostredkujúci kupci jedným a jedným listom, alebo jedným a jedným telefonovaním zarobili ťažké desaťtisíce. Všetelijaké kartelly opravdivými pijavicami staly sa života hospodárskeho. Keď všetok tovar vtedy stiahnu zpiatky z tržišťa, keď im dobre padne; keď potom v priemyselných článkoch ukazuje sa nedostatok, vtedy hneď do takej výšky poskočia ich ceny, že to viac ani k vydržaniu neni.

Počas každej vojny predchádzaly zneužívania a neriady. V každej krajine zaiste aj veľ

najdú sa ľudia, ktorí ani pri pohľade na krv svojich spolubratov v potokoch vylievanú, nevedia byť statoční. Tieto kobyľky o dvoch nohách tak zaplavujú válečné krajiny, ako kedysi hyény a vlci bojišťa. *Medzi doma ostavšími občanmi títo psieho srdca príživníci viacej pustošia, ako v strelných zákopách guľky nepriateľa.*

V iných krajinách na to je krajinská správa, aby prekazila vyžieranie, zdieranie obecnstva, prísnyimi zákonami a nariadeniami aby nemožnou učinila ukrutnú prácu válečných úžerníkov. *U nás, ako sa zdá, vláda nemá smelosti ostro zakročiť proti tým, čo z válečných pomerov tahajú neslýchaný ošoh.*

Keď vláda pána Štefana Tiszu vedela rozkázať, len koľko smie hospodár pýtať za jeho plodiny, keď vedela nariadiť, že ťažkú prácu konajúci ľudia len koľko chleba majú jesť cez deň, *vtedy prečo nevie alebo nechce táto vláda ustanoviť cenu surových, ku dorábaniu priemyselného tovaru potrebných článkov? Prečo nevie alebo nechce nariadiť, za jakú cenu takéto články majú byť predávané?*

Naši malí priemyselníci dnes zajtra všetci vyjdú na mizinu, bo za surový materiál, ku ich priemyslu a remeslu potrebný, lakomí veľkokupei a fabrikanti tak hrozné ceny pýtajú, že oni keď aj drahý tovar dohotovia, len horko ťažko, skoro bez najchatrnejšieho ošohu môžu ho predať. Dnes remeselník nielen aby materiál ku remeslu potrebný neslýchane draho kupoval, lež aj tovaryšom alebo pomocníkom musí platiť tak vysokú mzdu, že o tom naši predkovia ani pochopu nemali. Čo ale keď, ako po vidieku, svojim tovaryšom alebo pomocní-

kom okrem vysokej mzdy má dať ešte aj chovu? Z čoho, keď nič nezarobí. Pri tom aby ešte aj prípadne početnú rodinu udržiaval! Není divu, že naši malí priemyselníci a remeselníci, keď nemajú viac z čoho dokladať, jedon za druhým na vnivoč vychádzajú. *A kto je tomu na príčine? Vláda pracovnej strany!*

V Nemecku včul postavili zvláštny úrad proti válečnej úžere. Taký úrad je aj u nás potrebný! My vo všetkom ako opice napodobňujeme Nemcov, len v tom ich nechceme nasledovať, čo by k dobrému slúžilo ľudu. Nemecká vláda kupcom a priemyselníkom dovoľuje len 20%-ov válečného osohu. *Prečo sa my máme na to pokojne dívať, ako 100—150%-ov rebachu do vačkov strkajú naši váleční úžerníci?*

Vykadiť treba všetky zbojnícke peleše!

Zákon, nariadenie, štátnu dozorujúcu ustanovizeň žiadame proti zločinstvám válečných úžerníkov; bo keď títo pažraví príživníci vyssajú všetku krv ľudu, tak neznesieme hrozné hospodárske farchy, aké nám zapríčiňuje svetová vojna.

Boj a neuprositeľnú borbu preto ohlasujeme proti každého druhu válečnej úžere!

Porada kresťanskej ľudovej strany.

Kresťanská ľudová strana snemová v utorok, 22. augusta v oblúčnej dvorane krajinského domu vydržovala poradu, ktorej predsedal pápežský prälát Ján Molnár. V úplnom počte prítomní krajinskí vyslanci kresťanskej ľudovej strany pojednávali o politickom rozpoložení.

Z krajinského zákonodarstva.

Kresťanská ľudová strana v práci.

Snemovňa krajinských vyslancov po krátkej prestávke v utorok, 22. augusta vydržovala prvé zasadnutie. Pred zasadnutím z kresťanskej ľudovej strany interpelácie oznámili: Karol Huszár (šárvársky) o zaopatrení invalidov, válečných vdov a sirôt. — Karol Huszár (šárvársky) o zabezpečení zaopatrenia chleбом mestského obyvateľstva. — Štef. Rakovszky, v záležitosti censúry. — Štefan Rakovszky, na ministra kultu a verejnej výučby v záležitosti školských prázdnin predĺženia na 2—3 týždne. — Ján Bartos, v záležitosti predĺženia lehoty ku oznámeniu domových potriebností zo stránky oprávnených, ku vrchnostenskému zaopatreniu a zo stránky hospodárov, k udaniu zásoby pšenice v hospodárstve potrebnej. — Štefan Rakovszky, v otázke Poľska. — Georg Szmrecsányi, ku vláde o válečnom roz-

položení v okolí Kőrösmező. — Krajinskí vyslanci spojenej opozície dovedna oznámili 22 interpelácií.

Väčšina snemovne krajinských vyslancov zákonný návrh o odanení válečných zárobkov prijala vo všeobecnosti.

V zasadnutí 23. augusta dôverníci opozície Štefan Rakovszky, gróf Julius Andrássy a gróf Albert Apponyi pred denným poriadkom veľavýznamnými rečami odôvodnili úplnú nemožnosť ďalšieho úspešného účinkovania ako dôverníci a následkom ťažkostí, aké v plnení ich vznešenej úlohy robí im spoločné ministerstvo zahraničia a i sám ministerpredseda gr. Štefan Tisza, složili svoje mandáty ako dôverníci opozície, spolu ale jednomyselne ohradzovali sa proti tomu, aby ich stanovisko a osvedčenie ktokoľvek v cudzozemsku tak vysvetľoval, že by Uhorsko bolo ustalo vo vojne. Všetci traja dôrazne osvedčili sa, že sa pridávajú našich spojencov a neohrožene dôverujú v konečné naše víťazstvo.

Po odpovedi ministrapredseda nasledovalo pojednávanie daňových návrhov v podrobnostiach. O 5. hodine popoludní predniesli interpelácie krajinskí vyslanci opozície: Ondrej Ráth, Karol Huszár, z kresťanskej ľudovej strany; Ludvik Holló, Géza Polónyi, gróf Michal Károlyi, gróf Albert Apponyi, Štefan Rakovszky, z kresťanskej ľudovej strany a knieža Ludvik Windischgrätz o preložení uhorského mužstva do českých plukov.

Zasadnutie zakľúčené bolo 24. augusta rano o 4. hodine 25. minútach.

Na dennom poriadku zasadnutia 24. augusta bolo pokračovanie v pojednávaní daňového návrhu v podrobnostiach, z ktorej príležitosti v mene kresťanskej ľudovej strany Štefan Rakovszky a za ním Karol Huszár odôvodnenými rečami žiadali, aby zákonodarstvo pri zostavení zákona o odanení *zvláštny ohľad bralo na rodiny s početnými dieťkami. Ulavenie položenia týchto rodín potrebné je nadovšetko za terajších ťažkých časov.*

V zasadnutí 25. augusta 50 krajinských vyslancov spojenej opozície s vlastnoručnými podpisami, v záležitosti dôkladného vysvetlenia politického rozpoloženia, žiadali zatvorené zasadnutie. Pracovná strana, na znak, aký jej dal ministerpredseda Tisza, tento návrh neprijala. Pri ďalšom pojednávaní daňového návrhu v podrobnostiach gróf Georg Pallaviciny dokázal, že vo finančnom výbore snemovne zpomedi 29 členov len traja nie sú zastupitelia bankov a veľkých peňažných ústavov. — Niet divu, že v Uhorsku na teraz **panujú bankári.**

V snemovom zasadnutí 26. augusta snemovňu krajinských vyslancov odročili do 5. septembra.

Udalosti svetovej vojny.

Vojna proti Rusom. Front generála jazdy následníka trónu, arcikniežata Karola: Pri Zabie, Bystrzeci a v okolí Tartárskeho priesmyku viacnásobné útoky Rusov naše čaty zmužile odbily. — Front generálmaršalla

Hindenburga: Na odseku Perepetniky—Pieniaki] nepriateľ proti armáde generálobersta Böhm-Ermolliho znova začal svoje útoky, napriek najväčším ztrátam Rusov, naše čaty pevne podržali všetky svoje posície. Pozdĺž železnice Sarny—Kovel a pri Smolary nepriateľ utratil niekoľko svojich posícií, z ktorej príležitosti naše čaty ukoristili 2 strojové pušky. — Pri Rudka—Čerevišče bez výnimky odrazili sme nepriateľa, ktorý všade utratil tisíce svojich ľudí a krom toho 2 dôstojníkov. 270 mužov a 4 strojové pušky ostali v našich rukách. O bojoch svedených pri Horozanke «Kölnische Zeitung» píše, že nepriateľ tam od 14. do 17. augusta utratil 5000 mrtvých, kdežto počet našich mrtvých a ranených činil 80. — Ruské úradné vysvetľovanie o udalostiach na bojišti uznáva, že vojenské operácie sa nepravne vyvinujú. *Odpor rakúsko-uhorských čiat neslabne, ba začaly tvrdošijné protiútoky, takže napredovanie Rusov predbežne zaseklo.*

Vojna proti Talianom. Všetky útoky Talianov proti našim posíciám od Wippachu na juh rozpadajú sa na hrdinstve našich čiat. Na fronte Fasanských Alp po nezdarých útokoch i delostrelecká činnosť Talianov klesla.

Vojna Nemcov proti Francúzom a Angličanom. V Paríži — dľa zprávy časopisu «Neue Züricher Nachrichten», veľkú francúzsko-anglickú offensívu na Somme považujú už za zmarenú. V parížskych smerodajných kruhoch zriekli sa aj nádeje, ktorú skladali vo veľkej ruskej offensíve, kdežto od tejto offensívy čakali všetko: opravdový obrat vo svetovej vojne.

Vojna Turecka proti Rusom, Francúzom a Angličanom. Na mezopotámskom a perskom fronte turecké čaty ďalej napredujú. Na Kaukazskom fronte Rusi po citlivých porážkach s každým dňom utahujú sa z územia, ktoré boli zaujali, z ktorej príležitosti Turkom padajú do rúk početní zajatci. Na egyptskom fronte turecké čaty Angličanov na 20 míľ od Suez, po utrpenej porážke, prinútili zutekať.

Položenie na Balkáne. *Sarrail*, hlavný veliteľ anglicko-francúzskych čiat v Salonikách, tak dlho sa chystal ku offensíve, až ho konečne Bulhari a Nemci predbehli a víťazne napredujú, takže v krátkom čase obkolesia Saloniky. S akým úspechom bojujú nemecké a bulharské čaty na Balkáne, toho znakom je, že po zničení srbských pomocných čiat, 16. a 17. anglickú divíziu pri Serresi celkom zbili a zajali mnoho Angličanov a Francúzov.

Vojna na mori a v povetrí. V noci so 24. na 25. augusta viac nemeckých námorných vzducholodí napadlo južnú časť anglického východného pobrežia a z tejto príležitosti na vnútorné mesto City a na juhozápadné predmestia Londýna, na batterie morských pevností Folkestone a Harwich, taktiež na početné lode v dowerskom prístave hodily mnoho bomb. Výsledok bombardovania bol hrozný. Na nemecké vzducholode strieľali zo všetkých strán, ale ich netrafil. Všetky sa neurazene vrátili. — Taliansku loď «Elios» potopila rakúsko-uhorská podmorská loď.

Taliansko odkázalo vojnu Nemecku.

Od vierolomného Talianska nebolo možno iného očakávať, ako že i svojmu, okrem monarchie, najväčšiemu dobrodincovi, Nemecku odkáže vojnu. O jedného nevďačného a zaslepeného nepriateľa viacej má teda Nemecko. Cadornovi nebolo dosť, že ho vypraly rakúsko-uhorské čaty, chce sa dozvedieť, ako vedia rúbať nemeckí hrdinovia.

Rumunsko odkázalo vojnu rakúsko-uhorskej monarchii.

Rumunský vyslanec v nedeľu, 27. augusta rakúsko-uhorskému spoločnému ministrovi zahraničia doručil notu rumunskej vlády, dľa ktorej Rumunsko od 27. augusta 9. hod. večer proti rakúsko-uhorskej monarchii považuje sa byť vo stave válečnom.

Nemecko odkázalo vojnu Rumunsku.

Nemecko, ako verný spojenec rakúsko-uhorskej monarchie, vojnu odkázalo Rumunsku.

Výkaz o ztratách na mori.

Z príležitosti vstúpenia do tretieho roku vojny minule uverejnili štatistický výkaz o ztratách vo vojne nachodiacich sa štátov. Z podrobného výkazu o vojne na suchu, ktorý sme podali v predošlom čísle, jasne vysvitá prajnosť nášho položenia na suchu. Číslice podaného výkazu ztrát na mori sú nám tiež prajné, čo je tým významnejšie, bo ztraty štátov na mori sú vlastne ztratami ich hmotných sil, ktoré práve tak padajú na váhu vo válčení, ako fyzické sily armád.

Ako je známo, štáty antantu na mori ďaleko prevyšujú centrálnu mocnosť (Nemecko, Rak.-Uhorsko a Turecko). Na počiatku vojny antantisti (Anglicko, Francúzsko, Rusko a Taliansko) mali 126 hotových radových válečných lodí s obsahom 2,130.000 tún, mali ďalej 96 pancierových križiakov s obsahom 1,179.000 tún, 130 chránených križiakov a 830 torpedových lodí. Naproti tomuto centrálnu mocnosť (Nemecko, Rakúsko-Uhorsko a Turecko) mali 53 radových lodí s obsahom 767.000 tún, 16 pancierových križiakov s obsahom 205.000 tún, 50 chránených križiakov a 300 torpedových lodí. Teda naši nepriatelia mali trikrát toľko radových lodí, šesťkrát toľko pancierových križiakov a trikrát toľko chránených križiakov a torpedových lodí, ako my. Aj podmorských lodí mali prinajmenej šesťkrát toľko, ako centrálnu mocnosť. Naši nepriatelia teda priemerne asi 3½—4 krát boli silnejší, ako my a vo veľkých válečných loďach sme im predsa takmer trikrát väčšiu škodu zapríčinili, ako oni nám. Ztraty boli totiž nasledovné:

Anglicko a jeho spojenci v prvom roku vojny utratili 27 válečných lodí s obsahom 295.230 tún, v druhom roku vojny 22 válečných lodí s obsahom 266.330 tún.

Nemecko a jeho spojenci v prvom roku vojny utratili 20 lodí s obsahom 109.321 tún, v druhom roku

vojny 10 lodí s obsahom 82.210 tún. Celá ztrata antantu teda je 49 lodí s obsahom 562.250 tún, naproti tomu naša ztrata je 30 lodí s obsahom 191.531 tún. Samé Anglicko utratilo 40 lodí s obsahom 485.220, Nemecko ale len 25 lodí s obsahom 162.767.

V pominulom roku vojny (od 1. júla roku 1915. do 30. júna roku 1916.) centrálné mocnosti spustošili dohromady 879 obchodných lodí s obsahom 1.816.782 brutto registrovaných tún. Od počiatku vojny do 30. júna roku 1916. centrálné mocnosti potopily dohromady 1303 obchodných lodí s obsahom 2.574.205 brutto registrovaných tún. V tomto nie sú zarátané nepriateľské obchodné lode, ktoré centrálné mocnosti v svojich prístavoch zhabaly.

Anglicko a jeho spojenci teda v materiáli a v auktorite utrpeli také ztraty, ktoré viac nikdy nebudú môcť nahradiť.

Návrat nemeckej prvej podmorskej lode «Deutschland» z Baltimore do Bremen.

Nemecká prvá podmorská loď «Deutschland» 23. augusta zakotvila pred ústím rieky Wesery.

Podmorská loď «Deutschland» po slávnej ceste prišla do domáceho prístavu. Za triadvadsať dní jej trvala cesta z Baltimore do Brém. Že medzi akými nebezpečiami, s akými skúsenosťami, to bude jedným z najzaujímavejších čítaní válečnej literatúry. Prelomila celú sieť nepriateľských križujúcich flott, kým došla cieľa a týmto prelomila blokádu Anglie. Dňa 10. júla oznámil jeden telegramm Reuterovej kancelárie jej príchod do zálivu Chesapeake a do Baltimore. Jedným dňom sa opozdila, bo ju od východného pobrežia Ameriky na 20 míľ anglické a francúzske križiaky spozorovali a prenasledovali. Táto prvá cesta trvala jej asi za mesiac bez niekoľko dní. Prostriedkom júna sa pohla z brémskeho prístavu, do ktorého sa teraz šťastne vrátila a viezla farieb v hodnote 16 millionov mariek, ktoré americké textilné fabriky už súrne potrebovaly. Cez vodnú cestu nepriateľovu, cez kanál La Manche sa pohla do Ameriky a akiste po tej istej ceste vrátila sa do Brém. Z Baltimore 1. augusta vydala sa na zpiatočnú cestu do Nemecka. Popoludní o 5. hodine 40 minútach vyplávala z amerického prístavu a viezla 500 tún niklu a surovej gumy (ktoré zas Nemecko potrebuje) a zlata v hodnote 2 millionov frankov. Jej hýbanie sa z Baltimore bolo triumfálne. Sireny lodí neprestajne trúbili, matrózi s kapitánom Königom na palube spievali «Deutschland, Deutschland über alles», na brehu prístavu stály obrovské zástupy ľudu, na motorových a iných člnoch.

Z hlbokého zálivu Chesapeake vyviedol ju ten istý pilota, ktorý ju 10. júla do zálivu bol priviedol. Čo ochrana proti každému útoku americké válečné a policajné lode ju sprevádzaly po rozhranie amerických vôd, kde ju čakala flotta anglických a francúzskych križiakov, aby ju zkazila, ak možno. Dňa 2. augusta «Deutsch-

land» plávala vedľa predhorím Virginia na konci zálivu Chesapeake. Pri majáku Cap Charles vedenie lode prevzal jeden americký torpedoborec. Válečné lode antantu blížily sa od Cap Henry. Zo zálivu Chesapeake vyplávala tak, že loď jedného Amerikána, ktorý je priateľom Nemecka, po rozhranie amerických vôd plávala pred ňou a umožnila jej, aby sa, keď prišla k nepriateľským flottám, ponorila pod vodu. Kapitán König, dojdúc na otvorené more, bezdrôtovým telegrammom odobral sa od Ameriky. «Deutschland» 4. augusta rano videli pred Tangierskymi ostrovami, pozdejšie pred Nordfolkom. Dňa 12. augusta plávala vo výške novo-fundlandských zátôňov. Odtiaľto prišla posledná zpráva o jej ceste. Z cesty 4320 morských míľ asi 100 míľ plávala pod morom a v stredu 23. augusta popoludní zakotvila pred ústím rieky Wesery.

Krmná a cukrová repa.

Každý dobrý gazda vie, jako dôležité a potrebné je pestovanie krmných rastlín. Kto chce mať úrodné role, ten maštal nesmie mať prázdnu. A statok veru treba chovať nielen cez leto, lež i v zime, keď gazda nemôže nakosiť čerstvej zelenej lucerny. Preto sa dobrý gazda stará o dobrý zimný krm pre svoj statok a na daktorej roli každý rok pestuje aj krmné rastliny. Pre rožnú lichvu najdôležitejším a dobrým zimným krmivom je krmná repa.

Krmná repa má viac druhov, ale bársktorý druh len na roli, ktorá je v dobrej sile, odplatí sa pestovať, bo repa je háklivá rastlina. Jej pestovanie spojené je s mnohým ustávaním, ale sa predsa odplatí ustávať sa s ňou, bo ju v gazdovstve žiadna iná rastlina nahradiť nemôže. A potom v páde dobrej úrody sa až veľmi odplatí pestovanie krmnej repy, ani nehovoriac o cukrovej repe, ktorá prináša veľký úžitok.

Repa je veľmi citlivá proti mrazu, preto s jej siatím nemáme náhlif. Jestli by sme sa však so siatím repy opozdili, semeno pred siatím namočíme vo vode. Takto skôr vyklíči a dohoní čo sme zameškali. So siatím repy sa však na každý pád pousilujeme, bo dosavádne skúsenosti ukazujú, že kto včasne zasial repu, mal o veľa krajšiu a hojnejšiu úrodu.

Repu sejeme do radov, na 40—60 centimetrov vzdialených od seba. Semeno kupujeme veľmi obozretne, bo od dobroty semena závisí veľkosť a krása úrody. Jestli sejeme mnoho repy, najlepšie urobíme, keď ju sejeme sejacím strojom. Na malom priestore repné semeno môžeme siať i za pluhom, ale tak, aby rady padly na 60 cimetr. od seba a jednotlivé rastliny v rade na 30—40 cm. jedna od druhej. Keď sejeme strojom, na katastrálne jutro treba 6—8, keď sejeme za pluhom 3—4 kilogrammy repového semena. Na semeno môže prísť 2—5 cm. hrubá vrstva zeme.

Repu veľmi včasne začneme obrábať. Keď repa vyženie 2—3 listky a mrazov sa už nemusíme obávať, vtedy repu preriedime, totižto zbytočné rastlinky vy-

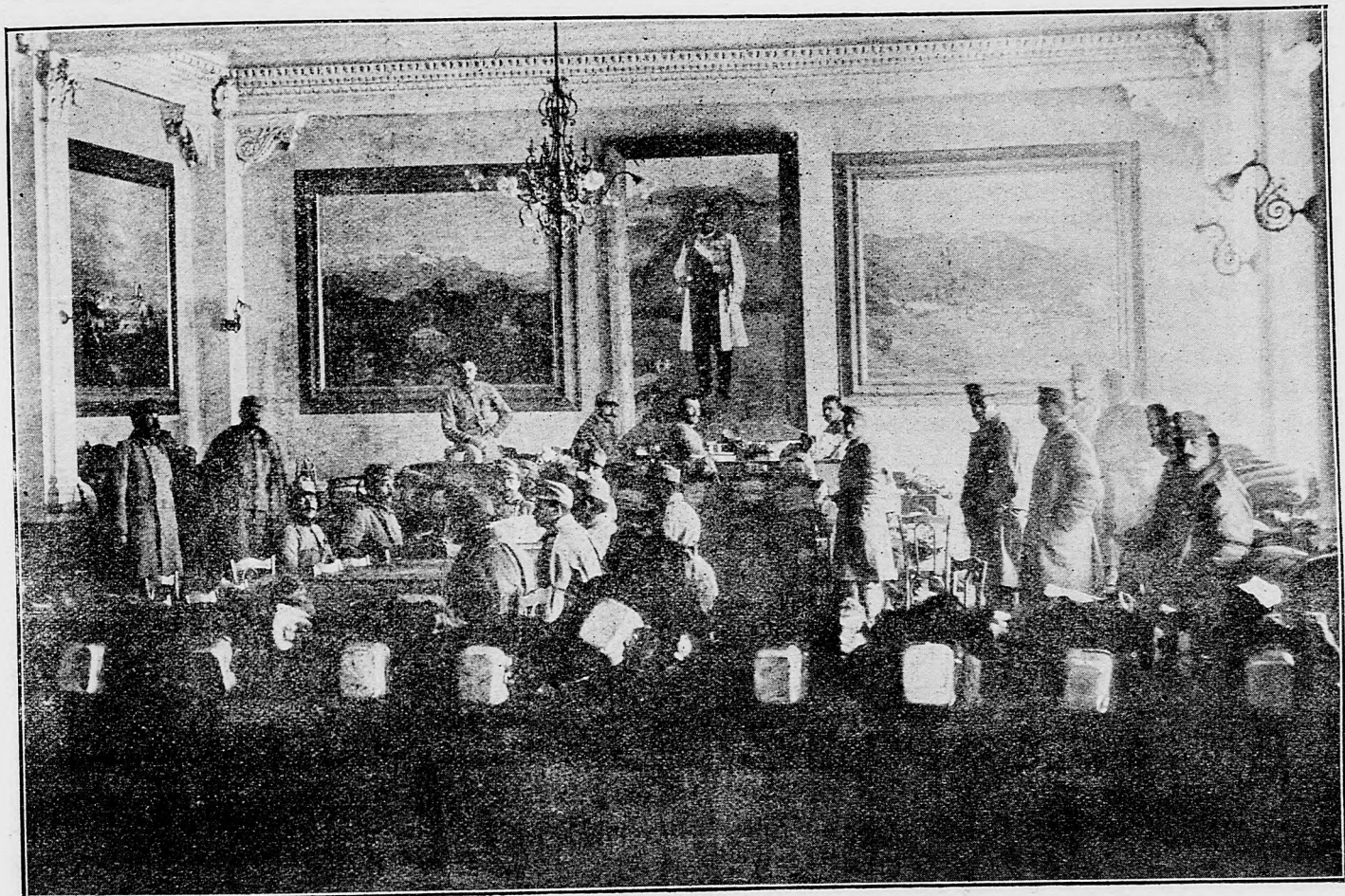
trháme. Repu, kedykoľvek zarastá burinou, treba pleť. Nesmieme trpeť, aby sa zem dopukala a vyschla, lež zem často máme pokopať.

Na tej istej roli za viac rokov jedno za druhým nesejme repu, bo čo by sme zem akokoľvek pohnojili, pôda predsa zunuje repu a nedá úrodu. Repu je najlepšie siať s kukuricou zamieňave.

Cukrová repa tiež není ničím iným, jako druh krmnej repy. Ostatne, kto chce mať veľkú úrodu krmnej repy, nech seje tak zvanú žltú repu, bo táto je zo všetkých druhov repy najúrodnejšia a najbezpečnejšia.

od starého remesla. Vezmú na jar včelársky nôž, hrniec s ohňom a hybaj do včelína a potom ta s pláštami kus za kusom, aby mali vraj aspoň na dohán. Bratia včelári, to je drahý dohán, lebo by včely za ten čas, kým plášte robia, nanosily medu a aj by sa prv rojily. Nuž ale komu nieto rady, tomu nieto pomoci. Potom je len mnoho rojov a málo medu a keď príde jaseň, nemajú medu ani pre seba.

Tu zo svojej zkušnosti podám jedon prípad, ako máme pri slamenákoch starú matku mladou nahradit'. Ak nám v dobrom roku materský úl dá dva roje, dru-

Uhorskí bakančoši v černochojskej snemovni v Cetinji.

Včelárme.

Prebuďte sa včelári zo sna fažkého a včelárte dľa systému nového. Ctení včelári, kdeže váš zrak obrátit? Obrátim najprv na vysoké bralá a skaliská, kde ľudská ruka ani noha pristúpiť nemôže a predsa na týchto bralách sa najde kde-tu tráva a v tej tráve príroda Božia rozsiela medonosné bylinky, ktoré včelkám poskytujú požíveň a včelárom zas peniaze. Akože vezmeme tento poklad s tých brál? Nuž tak, ct. čitatelia, keď budeme pestovať včelárstvo, však včeličky nám tento poklad donesú do vačku. Je pravda, že aj malé včelárstvo koštuje peniaze a ustávanie, ale komu sa nelení, tomu sa zelení. Len buďme trpezliví. Dúfaj v Boha, on pomáha!

Sú mnohí včelári, ktorí sa dosiaľ nechcú odučiť

hák, kde je mladá matka, není súci na zimovisko, prvák je ale súci, ak si mal čoho nanosiť. Z takého prváka, kde badáme, že je 4—5-ročná matka, vezmeme včely a pomocou uspávacieho plátna uspíme, môžeme ich dať na hocktoré druhé miesto, dobre ich povytriasame, len aby sa plášte neodtrhly. Teraz vezmeme ten druhák, ktorý není súci na zimovisko, v tom včely tiež uspíme, len musíme dať na to pozor, aby sa nám včely nepopálily. Potom ich ale dobre vytrasieme do škatule, ktorá sa srovná s tým prvákovým dbolom a dáme ich na to miesto, kde bol ten druhák a dbol prvákov dáme na tú škatulu. Keď sa včely zo spánhu prebudia, pojdú nahor do dbola a budú rady, že sa dostaly ta, kde majú všetkého nadostač. Práca je tedy hotová. Akže tých druhákových včiel bolo málo, tak o dva-tri dni ešte môžeme pridať aj viac, ak máme druhého druháka.

Oprobujte ct. bratia včelári! Ak sa jednomu nepodarí, podarí sa druhému. Bo veď aj včelár sa má pridržať tej výpovede Písma svätého: «Všetko zkúste a čo je dobré, toho sa držte.»

CHYRNIK.

Dar jeho veličenstva kráľa. Stolnobelohradská vdova Štefanová Szabó, ktorá má osem synov na bojišti, dostala od jeho veličenstva kráľa 500 korún a cenný pamätný predmet, ktorý ozdobujú začiatkové litery mena jeho veličenstva.

Hrdinská smrť kniežata Salm-Salmu. Dedičné knieža Salm-Salm, za arcikniežata Fridricha, hlavného veliteľa našej armády, hrdinsky zomrel. V bojoch okolo Pínska trafil ho kus granátu a toto zapríčinilo jeho smrť. Ako je známo, vypuknutie vojny mladé knieža zastihlo na svatobnej ceste v Gibráltári. Angličania ho internovali, odtrhli ho od manželky a len na opätovné zakrovenie španielskeho kráľa Alfonsa pred niekoľkými mesiacmi ho pustili na slobodu. Na zámenu zaňho Nemci jednu poprednú Angličanku, ktorá v Nemecku bola internovaná, pustili domov. Knieža Salm-Salm prišiel do Viedne, odtiaľ šiel do Berlina a už o pár dní narukoval na východné bojište ku svojmu pluku, ktorého bol kapitánom.

Z biskupstva košického. Pavel Lovas, novovysvätený kňaz košickej diecéze, professor učiteľskej pripravovne, 15. augusta slúžil svoju prvú svätú omšu v budínskome kostole mníšiek Sv. Alžbety. Slávnostnú kázeň mal jezuita Béla Bangha a manuduktorom bol Ján Varga, strýc primicianta, predstavený budapeštianskeho táborského úradu.

Z biskupstva rožňavského. Čestný kanonik Anton Schuster, dekan-farár v Jolsve, 17. augusta slúžil svoju zlatú sv. omšu v rožňavskej katedrále. Z tej príležitosti diecézianskemu pensijnému spolku daroval 1000 korún.

Na čo sa obracajú katolícke kňazské majetky? Bazil Drohobeczky, gr.-kat. dekan-farár v Tiszaujaku, k vychovávaní jednej válečnej siroty obetoval válečnú štátnu obligáciu v cene 5050 korún.

Prešporskú bohosloveckú školu (teologiu) Kapucínov preložili do Innsbrucku. S klerikmi presťahujú sa do Innsbrucku i dvaja kapucínski kňazi, ktorí v Prešporku prednášali bohoslovecké štúdia.

Teologia Minoritov vo Štvrtku (Spiš). Bohoslovecký ústav Minoritov z Marosvásárhelyu preložili do spišského Štvrtku. Tohoročný školský rok začína sa už vo Štvrtku.

Narukujú zvony. Z Ceglédu píše: Zo všetkých kostolov mesta sobrali všetky zvony na válečné ciele vyjmúc jedného. Pred sobraním vo všetkých kostoloch cez polhodinu zvonili a obyvateľstvo odobralo sa dojímať od zvonov. Dovedna vzali deväť zvonov vo váhe 83 metr. centov.

Púť do Mária Štain. Budapeštiansky Katolícky Delnícky Kruh pre slovenských veriacich dňa 10. septembra usporiada púť na milostné miesto Mária Štain. V nedeľu ráno o 6. hod. bude sv. omša za pútnikov v Jozefovskom farskom kostole a po skončení svätej omše pohnú sa pútnici v mene Božom na milostné miesto. Na milostnom mieste Mária Štain bude veľká sv. omša so slovenským spevom za pútnikov; taktiež aj slovenská kázeň. Popoludní o 2. hodine začneme sa modliť sv. Ruženec a spievať litánie k úcte Blahoslavennej Panny Marie. Po skončení služieb Božích na milostnom mieste, vrátíme sa nazpät do Budapešti a dorazíme večer okolo 8. hod. do Božieho chrámu Jozefovského. Bratia a sestry v Kristu súčasťnite sa v čim valnejšom počte na tejto slávnosti Marianskej. V prípade nepriaznivého počasia slávnosť odobývať sa bude v nasledujúcu nedeľu. Vodcom púte bude známy duchovný p. dr. Pavel Žížka, predseda Kruhu. Riaditelia púte zo správy Katolíckeho Delníckeho Kruhu: Ján Krajčí a Matej Wajzer.

Nový školský rok. Minister osvety vzhľadom na ťažkosti umiestnenia žiakov vo vidieckych mestách nariadením dovolil, aby sa v chlapčenských a dievčenských stredných školách a v polgárkach zápis na rok 1916/17 začal 11. a vyučovanie 15. septembra. V ústavoch, ktoré majú internáty, alebo kde sa zaopatrenie žiakov stretá s ťažkosťami, otvorenie školského roku možno odročiť do 1. októbra. Ku tomuto dá dovolenie štátnym a kráľovským katolíckym stredným školám hlavný direktor vyšších obchodných škôl, štátnym učiteľským pripravovňam, vyšším ľudovým školám a polgárkam kráľ. škôldozorca a ostatným ústavom patričný udržiavateľ škôl.

Spišský stoličný gazdovský spolok 13. augusta mimoriadne zasadnutie vydržoval v Novej Vsi (Igló). Predsedajúci nadžupan barón Artur Wieland vyzdvihol v svojej reči, že najväčším predmetom zasadnutia je utvorenie výboru chovania koní Vojna veľmi spustošila kone, starať sa musíme teda, aby po vojne vynahradené boli nedostatky. Minister orby povolil spolku na ten cieľ 27.000 korún. K napomáhaniu dochovávaní koní zadovážil by sa malo aspoň 100 kobýl. Preliminár na rok 1917. ustálili v 3450 korunách príjmu a v 3246 korunách výdavku. Minuloročný príjem rozmnožil 5000 korunový dar ministra orby. Z toho obrátili 300 korún na ručné stroje na siatie, ktoré zodpovedaly výtečne. Z jednej čiastky z vyšudaného obnosu zadovážia obratné pluhy, z ktorých dostanú po jednom obce: Žďár, Osturňa, Richvald a Torisko. Za predsedu výboru dochovávaní koní vyvolili baróna Ákoša Wielanda. Za údov výboru vyvolení sú: Adorján Várady Szakmáry, Jozef Takács, Ondrej Nitsch, Gusztáv Bartsch, Ernest Bethlenfalvy, Vilhelm Funk, Eduard Okolicsányi Zsedényi, gr. Gustáv Csáky, Imrich Windt a barón Albert Wieland.

Nasledovania hodný príklad. Ján Petrász, rychtár vo Veľkej Frankove (Spiš), na svadbe svojho syna medzi hostami pre spišské válečné sirotky sossbieral 19 korún.

Administratívny výbor spiš. stolice 8. augusta vydržoval zasadnutie pod predsedníctvom nadžupana baróna Artura Wielanda. Správca financdirekcie oznámil, že v mesiaci júli mal štát vo Spiši z dane a rozličných poplatkov príjmu 748.287 korún, t. j. o 153.520 korún viac, ako v tom istom čase lanského roku. Z páleníc v obehu bolo 7 a z pivovarov 4. — Stoličný hlavný lekár oznámil, že všeobecný verejno-zdravotnícky stav bol v júli práve tak prajný, ako v júni. Mrtvých pádov bolo menej ako obyčajne. Zpomedi nákazlivých chorôb vystúpili osýpky v 33 a šarlach tiež v toľko pádoch. Lekársko-policiajných pádov bolo deväť. — Kráľ. škôldozorca oznámil, že spišsko-belanskú detskú opatrovňu (óvodu) pre osýpky na dlhší čas museli zatvoriť. — Stoličný kráľ. hlavný zverolekár oznámil, že zdravotný stav lichvy stal sa neprajnejším, nakoľko nastúpením teplého letného času vystúpila ruža u ošipáných vo veľkej miere, a síce v 21 obciach a svinský dúl v dvoch obciach. Lichvací obchod bol dosť čulý a bez prekážky. — Kráľ. gazdovský dozorca oznámil, že práce žatevné — bárs pre veľký nedostatok robotných sil — aj pomalšie boli vybavené, lež doteraz prevedené sú bez väčšej prekážky. Jasenné zbožie možno vo všeobecnosti považovať za dobré a jarné za dobre stredné. Zo zemiakov očakáva sa len stredná úroda. Strukoviny a zeleniny sľubujú tiež len strednú úrodu. Dobré vydarila sa datelina. Ovsený ľadník dostal sa v dobrej jakosti do stodôl. Pri žatevných prácach pomáha v stolici 1570 ruských zajatcov; od ministra orby pýtali ešte 500 zajatcov.

Požiare vo Spiši. V Biacovciach 17. augusta včas ráno zhorelo osem domov a mnoho plných stodôl. — V Malom Slavkove 13. augusta v noci vypukol oheň. Zhorelo 9 domov s gazdovskými staviskami aj katolícky kostol. Štyri domy zhorely na popol. V plameňoch zahynuly dva kone a dve kravy, viac gazdovských strojov tiež vyšlo na vnivoč. Škoda je značná a z poistenia len málo sa navráti.

Chlieb Lúčenčanov. Z Lučenca oznamujú: Obyvateľom mesta Lučenca vláda dovolila, aby si zbožia na chlieb nakúpiť mohli v dvoch susedných okresoch. Dovoľenie spôsobilo veľkú radosť v kruhu obyvateľstva, bo poskytne možnosť, aby sa každý zaopatril s potrebnou zásobou múky a tak zaiste vystanú doterajšie zmätky ohľadom zadováženia múky.

Levočskú vyššiu dievčenskú školu postupne pretvoril majú v osemtriedové dievčenské gymnásium.

Pre Červený Kríž vo Spiši. Okrem už vykázaných 8191 korún poslali ešte na ciele Červeného Kríža: lubická filiálka 234 kor., podhradská filiálka 825 kor., smolnická filiálka 333 kor., veľkoslavkovský okresný notariát 196 korún a kúpeľní hostia Tátraszéplaku 1375 korún.

Vojenské vyznačenie. Nadporučík dr. Zachariás German, professor levočského kat. hl. gymnásia, za svoje hrdinské chovanie sa od nemeckého cisára vyznačený bol so železným krížom.

Zo Spiša do ruského zajatia nedávno sa dostali: Levočský rodák Béla Görgey, poručík 5. husárskeho pluku; Ludvik Fialla, kadét 9. honv. peš. pluku, rodák z Novej Vsi; honvédske poručík, učiteľ smižiansky Jozef Mikólay; kézmarský rodák Koloman Rumančik, kadét 9. honv. peš. pluku; poprádske krajčírsky majster Bartolomej Tepliczky; haligovský gazda Jozef Kava, kaprál 67. spol. pluku; richvaldský gazda Ján Piknoš, honvéd košického 9. pluku; haligovský gazda Matej Marek; Karol Lázár, professor novovesskej učiteľskej pripravovne; levočský rodák Julius Groó, majór rábskeho 19. peš. pluku; levočskí obyvatelia: Štefan Kaczei, Ján Jusz, Jozef Szarka, Ján Zahradnik, Štefan Milsák, Armin Fischer z košického 9. honv. pešieho pluku. Všetci už písali.

Pre pomocný fond spišských válečných sirôt doteraz z milodarov sossbieralo sa 5461 korún.

Fabrika na ľad. Zo Skalice píšú: Skalická mestská fabrika na ľad začala už účinkovať. Za osem hodín zhotovia polštvrta metr. centa ľadu. Zariadenie fabriky stálo 15.000 korún.

Niet cholery. Od 31. júla do 6. augusta z územia Uhorska neoznámili onemocnenie na asiatickú cholery.

Hlásil sa po dvoch rokoch. Matej Kisidai, gazda zo šarišského Abošu, narukoval ešte v deň všeobecnej mobilisácie. Manželka jeho so sedmoro deťmi celé dva roky smútila za ním. Nepísal ani z bojišta, ani zo zajatia. Všetci mysleli, že už nežije. Druhého augusta 1916. — v druhý výročitý deň jeho narukovania — prišli od neho dve karotky, v ktorých sdeľuje svojim, že je v ruskom zajatí a zazlieva, že mu jeho domáci nedajú odpoveď na mnohé jeho karotky.

Keď mrtvý dá znať o sebe. Ján Gáspár, učiteľ obce Nyujtód, ešte na počiatku vojny dostal sa na bojište. O niekoľko týždňov upovedomili jeho spolubojovníci rodinu Gásparovu, že padol. Našiel sa i taký, ktorý tvrdil, že videl, keď ho pochovali. Manželka ho už oplakávala ako mrtvého, v tieto dni mala ale prevelkú radosť, keď dostala karotku od svojho muža, ktorého už za mrtvého mala. Píše, že je v ruskom zajatí a že ho internovali na také miesto, kde len veľmi zriedka príde pošta.

V spišských Tomašovciach za nového okresného notára vyvolili Štefana Szlavkovszkeho. Doterajší notár Ondrej Garzsik šiel do pensie.

Cholera hydiny. Na území mesta Levoče ustálili u hydiny chorobu cholery.

Ušli zajatí Rusi. Zo spišských Smižian 27. júla ráno utiekli: Kuzma Trihubé, Peter Nehodinko a Lukáš Ribak; z Kotterbachov utiekli: Maxim Kneszh a Dimitri Grigarjew a z Lubice 6. aug. v noci Annatoli Cserbayow.

Z Vysokých Tatier. Počiatkom augusta vo Vysokých Tatrách padal sňah. — V Nižných Smokovciach opatrujú teraz 360 vojakov nemocných na plúca.

Nezabúdajte na vdovy a siroty po hrdinoch padlých na bojišti!

Mrtví a ranení.

Zkráteniny: pp. = spoločný peší pluk; hp. = honvédskejší pluk; jb. = jágerský bataillon; komp. = kompánia; náhr. komp. = náhradná kompánia; bat. = bataillon. Za menom sto- jace číslo označuje kompániu, v ktorej patričný slúži. Za menom stojaci † znamená, že dotyčný zomrel; písmena z. ale značí, že patričný je zajatý.

Všetci, pri ktorých niet žiadnej poznámky, sú ranení.

Balogh Jozef (Melléte) 25. pp. 7, Bango G. 25. pp. 5, Bango Peter (Nógrádmegyer) 9. hp. 12, Baran Jozef (Kisvitéz) 67. pp. 9., Baranec Desider (Kisülés) 17. jb. 7. marškomp. z., Baranko Štefan (Varsány) 25. pp. 10. Bari Franc (Málnapatak) 25. pp. 8 †, Barto Bartolomej (Bussa) 25. pp. 11, Bartko Ján (Hegyhat) 25. pp. 10 †, Bartos Juraj (Alsószellő) 25. pp. 2 z., Bartos Samuel (Borosznó) 25. pp. 12 †, Bednarik Franc (Szepesolaszi) 9. hp. 2, Belis Ján (Eperjes) 9. hp. 6, Beladič Matej (Récese) 83. pp. 2. náhr. komp. z., Bella Adam (Lazizskó) 9. hp. 6, Belohorec Andrej (Sámsonháza) 25. pp. 7 †, Vendschak Gustav (Salgótarján) 25. pp. 12, Beňo Andrej (Szenesfalu, Gemer) 25. pp. 3 z., Béres Andrej (Nagyret, Zvolen) 25. pp. 7, Berki Andrej (Nagyfalu) 25. pp. 10, Berki Bartolomej (Hanva) 25. pp. 11 †, Berki Jozef (Piliny) 25. pp. 2 z., Betuš Matej (Pribilina) 9. hp. 7, Bihari Vilhelm (Ujszabadi) 43. pp. 5, Bilir Andrej (Bélavésza, Šariš) 67. pp. 6 †, Blau Július (Tolmács) 60. pp. 22 †, Blcha Ján (Bobrovnyik) 67. pp. †, Blištan Juraj (Rimakokova) 25. pp. 3 z., Bobák Jozef

(Salgótarján) 25. pp. 12, Bobják Matej 9. hp. 12, Bognar Šimon 25. pp. 2 z., Bohančák Martin (Liptóteplieska) 9. hp. 12, Bollo Franc (Hárskút) 25. pp. 3 z., Borbas Ján (Deter, Gemer) 25. pp. 3 z., Borda Ján (Hugyag) 25. pp. 10, Bota Franc (Szügy) 25. pp. 2 z., Brečka Samuel (Breznobánya) 25. pp. 10 z., Buchbinder Ignác (Palánka) 6. hp. 12 z., Bujaki Cyrill (Sztankován) 67. pp. 9.

Z 32. jágerského bataillona: Lukačko Michal (Vargony) 2 z., Magič Štefan (Korompa) 3 z., Minarčík Vincenc (Delnekakasfalva) 4 z., Mingyas Štefan (Lőcse) 1 z., Neupauer Michal (Késmárk) z., Rakas Michal (Alsó- répás) 2 z., Rušťák Franc Jozef (Rimaszombat) 1, ranený a zajatý, Seman Juraj (Kavocsán), ranený a zajatý, Vaskó Ján (Nemessány) z., Žifčák Ján (Dobsina) 3, ranený a zajatý, Žiaran Michal (Illanó) 2 z. — Franko Štefan (Dénesfalu, Spiš) z., Hartmann Jozef (Lőrinczi) z., Jákus Andrej (Dengeleg, Novohrad) z., Koritko Jakub (Kislomnic) z., Kováč Andrej (Zboró) z., Malýák Ján (Opáka, Spiš) náhr. komp. z., Piško Čtefan (Nagykunc- falva) z., Sivák Filip (Singlér) z., Sviga Jozef (Közép- revúca) 3 z.

(Pokračovanie nasleduje.)

Kresťanský svetový názor je blahonosný bez výmienky pre každého.

Bezplatne

na žiadosť každý dostane môj hlavný cenník,

ktorý obsahuje veľký výber každého druhu hudobných nástrojov Žacke a koncertové husle K 8.60, 9.60, 10.80, 12.50, 16.50, 22.50, 28.50 a vyšej. Dobré harmoniky so školkou ku zdarma sebauku, dľa veľkosti K 8.60, 10.50, 11, 15, 20, po K 150. Záměna dovolená alebo návrat peňazi. Zasiela s poštovou dobierkou

vývozný dom

Ján Konrad

cis. a kr. dvorný zásielca
Brüx číslo 1545.
(Čechy)

5 halierov

na 1. poštovú dopisničku) stojí Vás môj hlavný cenník, ktorý na žiadosť pošle sa

vám bezplatne.

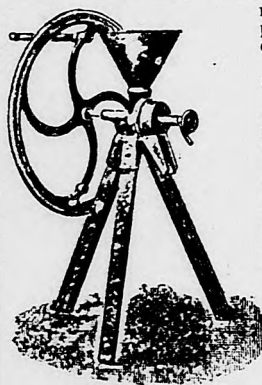
Prvá dielňa hodin

Ján Konrad

cis. a kr. dvorný zásielca
Brüx číslo 1544. (Čehy).

Nickel alebo ocelové anker hodinky K 6, 7, 8. Hodinky pamiatky na vojnu nickel alebo ocelové K 11, 12. Armádne radium hodinky nickelové alebo ocelové K 12. Massívne strieborné Roskopf anker remon- toir hodinky K 19, 20. Budičky a hodiny k postaveniu v najväčšom výbere a za lacné ceny. 3 rokov záruka na písme. Zásielka s poš- tovou dobierkou. Žiadne risiko. záměna dovolená alebo návrat peňazi

„TRIUMPH“ ručný mlynek,

najlepší a najla-nejší ručný mlynek je terajšej doby. Nevýhnutne potrebný je v každom hospodárstve pri krmení ošpaných a pri dochovávaní zvierat.

„Triumph“ ručným mlynkom mlet možno každého druhu obilie na najhrubšie a ako múku najľahšie.

Tento mlynek vystrojený je vlastne na ručnú silu, ľahko ale aj na valec dá sa prestaviť. Dľa fajnosti šrotu cez hodinu somele 30—60 kg. Ačpráve upotrebiť ho možno aj ku mletiu krúpow, jeho váha o naša asi 50 kg. a rozposiela sa len po železnici.

Cena úplne vystrojeného mlyna v našom miestnom sklade v Ústíhome 88 korún. Pri objednaní prosíme o poslanie 30 korún závdavku.

1 kus stroja na drhnutie kukurice 6 korún.

Predáva

Jozef Marosi a Syn

veľký obchodný dom železného tovaru Esztergom 15.

Železné mažiare

Kotly k praniu

zasielame, kým zásoba stačí. Železné mažiare vo fajnóm vyhotovení šľajované K 6.25, lesklo polirované K 7.25, najľahšie polirované a fajnovo niklované K 9.75, väčšie K 10.75, najľahšej jakosti zrkadlostriebornej lesklosti zanikované S relief nápisom „Pro Patria“ strednej veľkosti K 11.50, väčšie K 12.50. najväčšie K 13.50. Naše mažiare sú opravdovou ozdobou každej kuchyne.

Kotly ku praniu, zacinkované zo železa a z ocele (nie z plechu) autogen lejbou zhotovené z jedného kusa (nie falcované) najľahšie, najrtvácnejšia sorta kilo po K 3 10. Kotly k dostaniu sú v každej veľkosti. Pri objednaní priemer kotlišta udať treba v centimetroch. Dielňa kovového tovaru

Szontágh Pavel

Budapest, 18/47 Üllői-ut 19.
Oprávená miestnosť k záměnaválečných kovov.

Oznamy prijíma administrácia „Kresťan“ Budapest, Szentkirályi-u. 28